

ערבית של שבת Arvit del Sabato

La preghiera serale, Arvit, ha la sua origine, come le preghiere mattutina Shachrit e pomeridiana Minhà, nei sacrifici del Tempio, anche se, paradossalmente, non vi era obbligo di sacrifici serali. La sera però, i Coanim bruciavano sull'Altare gli avanzi dei sacrifici della giornata e questa pratica, dopo la distruzione del Tempio, venne ricordata con una preghiera volontaria che già ai tempi del Talmud, per consenso generale, divenne obbligatoria. Lo Shemà incluso nell'Arvit è invece obbligatorio per esplicita prescrizione della Torà.

I Tuoi Statuti
sono verità
assoluta...

עֲדַתְיָךְ נְאֻמָּנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נְאֻוָּה פְּנֵדֵשׁ יי
לְאַרְבֵּי יָמִים:

Se nella settimana è nato un maschio nella Comunità
si dice:

...come è bello
e come è caro il
bambino
circonciso
nell'ottavo
giorno...

מִשְׁכִּיל מְכַתֵּם שִׁירוּ רַעִים לְכָבוֹד אִישׁ
תָּם וְתָמִים יָדַעִים גַּם אָמְרוּ מַה־טוֹב
וּמַה־נָּעִים יֶלֶד הַנֶּמּוּל לְשִׁמוּנָה:

אֲשִׁיר הַיּוֹם לְבָרִית מִיְלָה זִימְרָה שְׁנַיִן
וְתִהְיֶה תוֹדוֹת אֶקְרִיב בְּדַמּוֹת עוֹלָה וְכַמוֹ
תוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה:

Il hazan invita:

בְּרַכּוּ אֶת יְיָ הַמְּבַרֵּךְ:

Il pubblico, inchinandosi, risponde:

בְּרוּךְ יְיָ הַמְּבַרֵּךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר
כָּלָה מַעֲשָׂיו בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיִּקְרָאֵהוּ שַׁבַּת
קֹדֶשׁ מִעֶרֶב וְעַד עֶרֶב. וַנִּתְּנוּ מְנוּחָה לְעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בַּיְקַדְשָׁתוֹ. בּוֹרָא יוֹם וְלַיְלָה. גּוֹלָל
אוֹר מִפְּנֵי הַשֶּׁשׁ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר. הַמַּעֲבִיר
יוֹם וּמַבְיֵא לַיְלָה. הַמְּבַדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין
לַיְלָה. יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ. וְשְׁמוֹ חַי וְקַיִם תָּמִיד.
הוּא יְמַלּוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ
הַמַּעֲרִיב עֶרְבִים:**

**אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ אָהַבְתָּ.
תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לְמַדְתָּ.
עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂכְבְּנוּ וּבְקוֹמָנוּ תֵּן כְּלַפְנוּ
לְשִׁיחַ בְּחֻקֵי רְצוֹנְךָ. וְנִשְׁמַח וְנַעֲלֵץ בְּדִבְרֵי
תְּלִמּוֹד תּוֹרַתְךָ וּמִצְוֹתֶיךָ וְחֻקּוֹתֶיךָ לְעוֹלָם
וָעֶד. כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאִרְךָ יָמֵינוּ. וּבְהֵם נִהְיֶה
יוֹמָם וְלַיְלָה. וְאַהֲבַתְךָ אֵל תְּסִיר מִמֶּנּוּ עַד
נִצַּח נְצַחִים: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב אֶת עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל:**

Benedite il
Signore degno
di
benedizione!

Benedetto Tu,
Signore Dio
nostro, Re del
Mondo che ha
terminato la
Sua opera il
settimo
giorno...

Di amore
eterno hai
amato il Tuo
popolo, la casa
di Israele;
Torà, precetti,
leggi e norme
ci hai
insegnato...

Chi prega senza Minian dice:

אל מלך נאמן:

Coprendosi gli occhi e con la massima concentrazione si recita lo Shemà per adempiere alla mizvà che ci impone di recitarlo mattina e sera:

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

Ascolta Israele,
il Signore
nostro Dio il
Signore è
unico.

Le due lettere ain e dalet, scritte più in grande nella Torà, compongono la parola ebraica עד "èd", testimone: alludono al fatto che ogni ebreo, recitando lo Shemà, porta la testimonianza nel mondo della unicità di Dio.

Benedetto il
Nome di Gloria
del Suo regno
in eterno.

Sottovoce:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

Deuteronomio
6:4-9

וְאֵהֱבִיתָ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ: וְשָׁנַנְתָּם לְבְנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָם בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׂכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: וְקִשְׂרָתָם לְאוֹת עַל-יָדְךָ וְהָיוּ לְטַטְפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ: וְכִתַּבְתָּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

Queste parole...
...le insegnerai
ai tuoi figli,
stando in casa e
per via,
coricandoti ed
alzandoti.

Deuteronomio
11:13-21

וְהָיָה אִם-שָׁמַעַתְּ שָׁמְעוּ אֶל-מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכֹל-לְבַבְכֶם וּבְכֹל נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר-אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וְאִסְפַּת דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וַיִּצְהַרְךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבַהֲמֹתֶיךָ וְאִכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ:

הִשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם
 וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם:
 וְחָרָה אַף־יְיָ בְּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם
 וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
 אֶת־יְבוּלָהּ וְאֶבְרַתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ
 הַפְּטָבָה אֲשֶׁר יְיָ נָתַן לָכֶם: וְשִׁמְתֶם אֶת דְּבָרֵי
 אֱלֹהֵי עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם
 אֹתָם לְאוֹת עַל־יַדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין
 עֵינֵיכֶם: וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
 בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשֹׁכְבְךָ
 וּבְקוּמְךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ
 וּבְשַׁעְרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם
 עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְרָהָם לְתֵת
 לָהֶם כְּיָמֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

E porrete
 queste parole
 nei vostri cuori
 e nelle vostre
 anime e le
 legherete come
 segno sul
 vostro braccio
 e come
 frontale tra i
 vostri occhi; e
 le scriverete
 sugli stipiti
 delle vostre
 case...

**Numeri
 15:37-41**

Fatevi degli
 zizzit agli
 angoli dei
 vostri abiti...
 ...e quando lo
 vedrete
 ricorderete
 tutte le mizvot
 del Signore e
 le metterete in
 pratica...

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לְאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם: וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית
 עַל־כַּנְּפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנִתְּנוּ עַל־צִיצִית
 הַכַּנָּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית
 וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְיָ
 וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם
 וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֲתֶם זָנִים אַחֲרֵיהֶם:
 לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי
 וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת
לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם: אֱמֶת:

Emet: è verità!

Il hazan ripete:

יי אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת:

וְאִמּוֹנָה בְּשִׁבְעֵי קִנְיַת גְּזֵרַת דְּבַרְתָּ.
הִקְשַׁבְנוּ וְשָׁמְעֵנוּ זְכוֹר. חֲמַדַּת טְהוֹרִים
יִירָשׁוּהָ. פְּתוּכָה הִיא לְרֹאשׁ אֲרֻבָּעָה. מֵעַת
נִתְּנָה שְׂמַח בָּהּ לֵב יִשְׂרָאֵל: עֲדָה פְּדִיתָ.
צְדָקָה קָנִיתָ. רוֹמְמַת שֶׁבֶת תְּמִיד. בִּינְךָ
וּבִינֵינוּ אֹת הִיא לְעוֹלָם. כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים
עוֹלָמְךָ תִּקְנֶנָּה. וּבְשִׁבְעֵי נַחְתָּ. לְמַעַן שְׁתַּנַּיֵּחַ
לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל: וְלִכְבוֹד שְׁמֶךָ שִׁבְחוּ וְזָמְרוּ
בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה
בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כָלָם. מִי כָמֹכָה בְּאֱלֹהִים
יי מִי כָמֹכָה נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ. נוֹרָא תְהִילַת
עִשָׂה פֶּלֶא: שׁוֹמְרֵי שְׁבִיעֵי רָאוּ גְבוּרוֹתֶיךָ עַל
הַיָּם. יַחַד כָּלָם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יי
יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: תְּחִישׁ יִשׁוּעָה לְשׁוֹמְרֵי
עֲנוּגָה. תִּפְדֶּה לְצִאֲנֶךָ. וְאַל יִהְיוּ עוֹד לְבֹנָה.
פְּכַתוּב. וְהוֹשַׁעְתִּי לְצִאֲנֵי וְלֹא תִהְיֶינָה עוֹד
לְבוֹ: בְּרוּךְ אַתָּה יי גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל:

...in sei giorni
hai stabilito il
Tuo mondo ed
il settimo hai
riposato per
dare riposo al
Tuo popolo
Israel.

Benedetto Tu, o
Signore,
redentore di
Israel.

הַשְּׁכִיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם. וְהַעֲמִידֵנוּ
מִלְכָּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וְלְשָׁלוֹם. וּפְרוֹשׁ עָלֵינוּ
סִפְתָּ שְׁלוֹמְךָ. וְהִגֵּן בְּעַדֵּנוּ. וְתִקְּנֵנוּ בְּעֵצָה
טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִהַרְהָ לְמַעַן שְׁמֹךָ.
וְהִסֵּר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דָּבָר וְחָרָב וְרָעַב וְיָגוֹן
וְאֲנָחָה. וְשָׁבַר וְהִסֵּר שָׁטָן מִלְּפָנֵינוּ
וּמֵאֲחֵרֵינוּ. וְשָׁמַר צִאתֵנוּ וּבֹאֵנוּ מֵעֵתָה וְעַד
עוֹלָם. וּפְרוֹשׁ עָלֵינוּ סִפְתָּ שְׁלוֹמְךָ: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׁ סִפְתָּ שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָּיִם. אָמֵן:

Benedetto Tu,
o Signore, che
stende una
capanna di
pace su di noi
e su tutto il
Suo popolo di
Israel e su
Gerusalemme,
amen.

Il passo che segue è un brano tratto dalla Torà (Esodo 31:16-17) che ci invita ad osservare il Sabato poiché esso è il segno del patto tra Dio ed il popolo di Israele. Nella Torà questo passo si trova subito dopo l'ordine di costruire il Santuario e ciò per insegnarci che l'osservanza del Sabato è più importante persino del Santuario tanto da inter-romperne i lavori di costruzione.

Ci si alza in piedi e non ci si siede fino a dopo
יום הששי a pag.41

וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לְעִשׂוֹת
אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹת הַיּוֹם לְעוֹלָם כִּי שְׁשַׁת יָמִים
עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבְיוֹם
הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפֵשׁ:

E osserveranno
i figli di Israel
il Sabato nelle
loro
generazioni
come patto
eterno...

Il Kaddish

Il Kaddish, composto dopo la distruzione del Tempio ed ispirato al cap. 38 di Ezechiele, è una proclamazione della missione ebraica di santificare il Nome divino. Ci indica poi, nella seconda parte, il ruolo dell'uomo nel regno messianico: di benedire, glorificare, celebrare, lodare, il Nome in ogni forma e circostanza. I nostri Maestri lo hanno posto al termine di ogni sezione della preghiera come incalzante richiamo a tutte le nostre forze spirituali per l'adempimento del dovere primordiale della Santificazione del Nome. La recitazione è subordinata alla presenza di un minian, cioè di dieci uomini adulti: il compito di santificare il Nome del Signore supera il potere dell'individuo e può essere compiuto solo dalla collettività. (Adattato da E. Munk, Il mondo delle preghiere).

יְתַגְדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: אָמֵן
בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כְרַעוּתִיהּ וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתִיהּ
בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאָמְרוּ אָמֵן:

Il pubblico risponde:

...sia lodato,
glorificato,
innalzato,
portato in alto,
esaltato,
elevato e
celebrato il
Nome del
Santo benedetto
Egli sia.

אָמֵן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי
עֲלָמֵי אִתְבְּרַךְ: fin qui
וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר
וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
אָמֵן לְעֵלְא לְעֵלְא מְכַל בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא דְאִמְרֵן בְּעֶלְמָא וְאָמְרוּ
אָמֵן: אָמֵן

La Amidà

Tutto ciò che è stato fin qui recitato, a parte lo Shemà, rappresenta solo l'introduzione alla Amidà, che deve il suo nome alla radice ebraica ain, mem, dalet, stare in piedi: infatti è recitata in piedi, volgendosi verso Gerusalemme, come di fonte ad un Re a cui si rivolga una petizione.

La Amidà è la preghiera per eccellenza: recitata tre volte al giorno, è stata istituita dai Maestri in sostituzione dei sacrifici giornalieri nel Santuario.

È stata composta con diciotto benedizioni (di qui l'altro nome, Shmonè Esrè, diciotto) ed ha trovato la formulazione definitiva all'epoca della distruzione del Tempio (primo secolo E.V.) quando fu aggiunta una diciannovesima benedizione contro sette eretiche che minavano, al tempo, l'unità degli scampati al disastro nazionale.

La costruzione è proprio quella di una petizione: una introduzione (tre benedizioni) di lode al Signore prima di presentare le proprie richieste; un corpo centrale di tredici benedizioni in cui si elencano le richieste; infine un commiato (tre benedizioni) in cui si esprime fiducia nell'accoglimento delle richieste e gratitudine.

Le richieste rivolte al Signore compendiano tutte le necessità per la vita del popolo ebraico:

- beni spirituali (intelligenza, teshuvà o ritorno alla Torà e perdono);
- beni materiali (libertà personale, salute, benessere e fine dell'esilio con la raccolta delle diaspore);
- beni sociali per l'intero popolo (giustizia assoluta, il castigo dei nemici del Signore, la ricompensa dei giusti, la ricostruzione di Gerusalemme, l'invio del Masciah, l'esaudimento delle preghiere).

Questa sera però è Sabato: non sarebbe appropriato prospettare le nostre preoccupazioni ed i nostri bisogni quotidiani. Per questo motivo i Maestri ci fanno omettere le tredici benedizioni centrali, sostituite da una benedizione al Signore che santifica il Sabato.

(Se è Capo Mese il hazan annuncia: ראש חודש)

Si fanno tre passi indietro, poi tre in avanti prima di "avvicinarci" al Signore con le nostre richieste. Ciò simboleggia anche la crescita spirituale di Mosè attraverso tre livelli di santità mentre saliva sul Monte Sinai. Poi si mormora sottovoce:

אֲדַנִּי שְׁפַתִּי תִפְתַּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

Benedetto...
che ricordi la
pietà dei
Patriarchi e fai
venire un
liberatore per i
figli dei loro
figli...

בְּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.
הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֲלִיּוֹן גּוֹמֵל
חַסְדִּים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי
אֲבוֹת. וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבָנָי בְּנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ
בְּאַהֲבָה:

Se è Shabbat Tesciuvà si aggiunge:

זְכַרְנוּ לְחַיִּים מִלֶּדֶת חַפְּזָן בְּחַיִּים. וְכַתְּבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים
לְמַעַן אֵל חַי:

מִלֶּדֶת גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן: בְּרוּךְ אַתָּה יי
מַגֵּן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדַנִּי מְחַיֶּה מֵתִים
אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

Da Pesah a tutto Succot

מוֹרֵיד הַטַּל

Fa scendere la rugiada

Da Shemini Azzeret a Pesah

מוֹשִׁיב הַרוּחַ וּמוֹרֵיד הַגֶּשֶׁם

Fa soffiare il vento e scendere la pioggia

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים
רַבִּים. סוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מְתִיר
אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֲמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפְרָי: מִי
כְמוֹךָ בְּעַל גְּבוּרוֹת. וּמִי דוֹמֶה לָךְ מְלֶכֶךְ
מְמִית וּמְחַיֶּה וּמְצַמִּיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה:

...chi può
assomigliarti
che fai morire
e risorgere e
fai germogliare
per noi la
salvezza?

Se è Shabbat Tesciuvà si aggiunge:

מִי כְמוֹךָ אֵב הַרְחָמִים זְכוּר יִצְחָק בְּרַחֲמִים לְחַיִּים
מְמִית וּמְחַיֶּה:

וְנֶאֱמַן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים: בְּרוּךְ אַתָּה יי
מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

לְדוֹר וָדוֹר גְּמֻלְךָ לְאֵל. כִּי הוּא לְבַדּוֹ
מָרוֹם וְקְדוּשָׁה. וְשִׁבְחְךָ אֱלֹהֵינוּ מְפִינּוּ לֹא
יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי אֵל מְלֶכֶךְ גָּדוֹל וְקְדוּשָׁה
אַתָּה.

Di generazione
in generazione
proclameremo
la regalità di
Dio...

בְּרוּךְ אַתָּה יי הָאֵל (הַמְּלֶכֶךְ) (Di Shabbat Tesciuvà)
הַקְּדוֹשׁ:

וּמֵאֲהַבְתְּךָ יי אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵהֲבַתְּ אֶת
יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וּמְחַמְלֶתְךָ מְלַכְנוּ שְׁחַמְלֶתְ עַל
בְּנֵי בְרִיתְךָ. נְתַתְּ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֶת יוֹם
הַשְּׁבִיעִי הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. לְגִדְלָה
וְלְגְבוּרָה לְקַדְשָׁה וְלְמְנוּחָה וְלְעִבוּדָה
וְלְהוֹדָאתָ. וְלִתֵּת לָנוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מֵאֲתָךְ:

Per Tuo
amore... ci
desti questo
settimo giorno
grande e
santo...

Dio benedisse
il settimo
giorno e lo
santificò,
poiché in esso
cessò da tutto il
Suo lavoro...

וַיְבָרֵךְ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל
אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה: וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי
וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ. כִּי בּו שְׁבֹת מְכָל־מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

Gioiscano del
Tuo regno
coloro che
osservano il
Sabato e lo
chiamano
delizia...

וַיִּשְׂמְחוּ בְּמִלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שְׁבֹת וְקוֹרְאֵי
עֲנַג עִם מְקַדְשֵׁי שְׁבִיעִי כָּל־עַם יִשְׂרָאֵל וַיִּתְעַנְּגוּ
מִטּוֹבְךָ. וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּו וְקִדְשָׁתָו. חֲמִידַת
יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ. וְזָכַר לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית:

...rendici
partecipi della
Tua Torà,
saziaci della
Tua bontà,
purifica il
nostro cuore...

Benedetto Tu, o
Signore, che
santifichi il
Sabato.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בְּמִנוּחָתָנוּ.
קְדֹשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ.
שִׂבְעֵנוּ מִטּוֹבְךָ. וְשִׂמְחֵנוּ בִּישׁוּעָתְךָ. וְטַהֵר
לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאַמֶּת. וְהִנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שְׁבֹת קְדֻשָּׁךָ. וַיִּשְׂמְחוּ בְךָ
כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְשֵׁי שְׁמֶךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מְקַדֵּשׁ הַשְּׁבֹת:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ואל תפלתם
שעה. והשב העבודה לדביר ביתך. ואשי
ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל
ברצון. ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל
עמך.

Gradisci,
Signore nostro
Dio, il Tuo
popolo Israel,
esaudisci la
sua preghiera...

Di Capo Mese e di Hol ha Moed si aggiunge:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא יגיע יראה וירצה
וישמע ויפקד ויזכר וזכרוננו וזכרון אבותינו וזכרון
ירושלם עירך וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון כל
עמך בית ישראל לפניך לפליטה למזכה לחן ולחסד
ולרחמים ולרצון ביום

ראש החדש di Capo Mese

חג הסוכות di Succot

חג המצות di Pesach

הזה זכרנו יי אלהינו בו למזכה ופקדנו בו לברכה
והושיענו בו לחיים טובים בדבר ישועה ורחמים חום
וחננו (וחמל) ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי
אל מלך חנון ורחום אתה.

ותחזינה עינינו בשוכך לציון ולירושלם
עירך ברחמים כמאז: ברוך אתה יי המחזיר
ברחמיו שכינתו לציון.

Possano i
nostri occhi
vedere il Tuo
ritorno a Sion
ed a
Gerusalemme..

Noi Ti ringraziamo... per gli atti di bontà che compi per noi ogni momento, sera, mattino e mezzodi...

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׂאֲתָה הוּא יי אֱלֹהֵינוּ
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדְךָ
וְעַל גְּשָׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נְפוּךְ
שֶׁבְכָל יוֹם וְיוֹם עִמָּנוּ וְעַל גַּפְּלֹאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְכָל עֵת עֶרֶב וּבֹקֶר וְצַהֲרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְּרַחֵם כִּי לֹא
תָמוּ חֲסָדֶיךָ. וַיַּעֲזֹב קוֹיֵנוּ לָךְ: לֹא
הִכְלַמְתָּנוּ יי אֱלֹהֵינוּ וְלֹא עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא
הִסְתַּרְתָּ פְּנֶיךָ מִמָּנוּ:

Di Chanukà si aggiunge:

עַל הַנְּסִים וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל
הַמְּלַחְמוֹת וְעַל הַפְּרָקוֹן וְעַל הַפְּדוּת שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעַם
אֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה: בַּיָּמִי מִתְּתִיבָה בֶּן יוֹחָנָן
כִּהְיָ גָדוֹל חֲשִׁמוֹנָאִי וּבְנָיו כְּשַׁעְמֻדָה עָלֵיהֶם מַלְכוּת יוֹן
הִרְשָׁעָה לְשַׁכְּחֵם מִתּוֹרַתְךָ וְלִהְעַבְרֵם מִחֲקֵי רְצוֹנְךָ וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הַרְּבִים עֲמַדְתָּ לָהֶם בְּעַת צָרָתָם רַבַּת אֶת רִיבָם
דִּגְּתָ אֶת דִּינָם נִקְמָתָ אֶת נִקְמָתָם מִסַּרְתָּ גְּבוּרִים בְּיַד
חֲלָשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִים וּמִמָּאִים בְּיַד טְהוֹרִים וְרִשְׁעִים
בְּיַד צַדִּיקִים וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרַתְךָ. וְלָךְ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָם וְלַעֲמֻד יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה: וְאַחַר
כֵּן בָּאוּ בְּנֶיךָ לְדָבִיר בֵּיתְךָ וּפְגָנוּ אֶת הַיְכָלְךָ וְטַהְרוּ אֶת
מִקְדָּשְׁךָ וְהִדְּלִיקוּ נְרוֹת בְּחִצְרוֹת קִדְשֶׁךָ וּקְבָעוּם שְׂמוֹנָה
יָמִים בְּהַלָּל וּבְהוֹדָאָה: וְכַשֵּׁם שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּהֶם גַּם כֵּן עָשֵׂה
עִמָּנוּ יי אֱלֹהֵינוּ פְּלֹא וְנִסִּים בְּעַת הַזֹּאת וְגוֹדָה לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל סְלָה:

...ai giorni di Mattatiah
...quando il malvagio
regno ellenico si mise
contro di loro per far
dimenticare loro la Tua
Torà...
...consegnasti i prodi in
mano ai deboli, i molti
in mano ai pochi, gli
impuri in mano ai puri,
i malvagi in mano ai
giusti e gli empi in
mano agli studiosi della
Tua Torà.

Di Shabbat Tesciuvà si aggiunge:

זְכוֹר רַחֲמֶיךָ וּכְבֹּשׁ אֶת כְּעֶסֶךָ. כִּלְהַ דְּבַר וְחָרֵב וְרַעֲב
וְשָׁבִי וּמִשְׁחִית וּמִגְּנֶפֶה וְכָל מַחְלָה מֵעֲלִינוּ וּמֵעַל כָּל בְּנֵי
בְּרִיתְךָ:

עַל כָּל בְּכָל יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמֵם שְׁמֶךָ מִלְּבָנֵינוּ
תָּמִיד. כָּל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה וַיִּהְלְלוּ לְשִׁמְךָ
הַטּוֹב בְּאַמֶּת:

...tutti i viventi
Ti rendano
omaggio...

Di Shabbat Tesciuvà si aggiunge:

וּכְתַב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְּרִיתְךָ:

בְּרוּךְ אַתָּה יי הַטּוֹב שְׁמֶךָ וְלֵךְ נִאֶה לְהוֹדוֹת:

עֲשֵׂים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חַן וְחֶסֶד
וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וּבְרַכְנוּ
אֲבֵינוּ בְּלִנּוּ כְּאַחַד בְּאוֹר פְּנִיךָ. כִּי בְּאוֹר פְּנִיךָ
נִתַּתְּ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים אֲהַבָּה וְחֶסֶד
צְדָקָה בְּרָכָה יִשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם.
וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבְרַכְנוּ וְלִבְרַךְ אֶת כָּל
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל עֵת וּבְכָל שְׁעָה
בְּשִׁלוֹמְךָ:

...Ti piaccia
benedirci e
benedire tutto
il Tuo popolo
Israel sempre,
in ogni
momento ed in
ogni ora con la
Tua pace.

Di Shabbat Tesciuvà si aggiunge:

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשְׁלוֹם פְּרִנְסָה מוֹכָה וַיִּשְׁוֹעָה וְנִחְמָה
חֵן וְחֶסֶד נִזְכָּר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
לְחַיִּים מוֹכִים וְלְשְׁלוֹם:

**בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּשְׁלוֹם. אָמֵן:**

Possano le mie
parole e gli
intenti del mio
cuore trovare
favore di fronte
a Te...

יְהִיו לְרִצּוֹן אִמְרֵי פִי. וְהִגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי
צוּרִי וְגֹאֲלִי:

È bene aggiungere:

אֱלֹהֵי נְצוּר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵי. וַיִּשְׁפְּתֵי מִדְּבַר מְרָמָה:
וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תוֹדֵם וְלִמְצוֹוֹתֶיךָ תִּרְדּוּף נַפְשֵׁי וְנַפְשֵׁי
בְּעֵפֶר לְפַל תִּהְיֶה: יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי שְׂכָל
הַקָּמִים עָלַי לְרַעָה תִּפְרַעְתֶּם וְתִקְלַקְלַ מַחְשְׁבוֹתֶם:
וְכֵן יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי שְׁתַּפְּתַח לִי שְׁעָרֵי תוֹרָה
שְׁעָרֵי חֻכְמָה שְׁעָרֵי בִינָה שְׁעָרֵי דַעָה שְׁעָרֵי פְּרִנְסָה
וְכָל־כְּלָה שְׁעָרֵי חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

...Lui, nella Sua
misericordia,
faccia la pace
su di noi e su
tutto Israel...

**עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה
שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן:**

È bene aggiungere:

יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׁתַּכְנֶה
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

יּוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
וְכָל-צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
אֶת-יּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ. כִּי בּו שַׁבַּת
מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר-בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

...e benedisse
il Signore il
settimo giorno
e lo santificò,
poiché in esso
cessò da ogni
Sua opera...

Ci si siede.
Il solo hazan recita:

בָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אַבֹּתֵינוּ.
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.
הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֲלִיּוֹן קוֹנֵה
בְּרַחֲמָיו שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

Chi prega senza minian riprende da qui.
Il hazan ed il pubblico recitano:

מִגֵּן אַבֹּת בְּדַבְּרוֹ מְחִיָּה מֵתִים בְּמֵאמְרוֹ.
הָאֵל (הַמְּלֶךְ Di Shabbat Tesciuvà) הַקְּדוֹשׁ שְׂאִין
כְּמוֹהוֹ: הַמְּנִיחַ לְעַמּוֹ בַּיּוֹם שַׁבַּת קְדוֹשׁ. כִּי
בָּם רָצָה לְהַנִּיחַ לָהֶם. לְפָנָיו נַעֲבֹד בִּירְאָה
וּפְחָד: וְנוֹדָה לְשִׁמּוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מֵעַיִן
הַבְּרָכוֹת. אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשְּׁלוֹם.
מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבַּת וּמְבָרֵךְ הַשְּׁבִיעִי. הַמְּנִיחַ
בְּקַדְשָׁה לְעַם מְדֻשְׁנֵי עֲנַג. זָכַר לְמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית:

...Dio, il Santo
senza uguali,
concede riposo
al Suo popolo
nel giorno del
Suo santo
Sabato ...

Il solo hazan recita:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בְּמִנוּחָתָנוּ.
קִדְשָׁנוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ.
שׁוּבְעֵנוּ מִטּוֹבֶךָ. שְׁמַחְנוּ בִישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר
לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאַמֶּת. וְהִנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שֶׁבֶת קִדְשֶׁךָ. וְיִשְׁמְחוּ בְךָ
כָּל יִשְׂרָאֵל מִקִּדְשֵׁי שְׁמֹךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מִקִּדְשׁ הַשַּׁבָּת:

Ci si alza:

Il Kaddish.
vedi nota
introduttiva a
pag. 32

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: אָמֵן
בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כְרַעוּתִיהּ וַיְמַלִּיךְ מַלְכוּתִיהּ
בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאָמְרוּ אָמֵן:

Il pubblico risponde:

אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי וְלְעַלְמֵי
עַלְמֵיָא יִתְבָּרַךְ: fin qui

...sia lodato,
glorificato,
innalzato,
portato in alto,
esaltato, elevato
e celebrato il
Nome del
Santo,
benedetto Egli
sia.

וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמַם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר
וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא:
אָמֵן לְעֵלְא לְעֵלְא מְכַל בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא דְאָמִירָן בְּעֶלְמָא וְאָמְרוּ
אָמֵן: אָמֵן

הַתְּקַבֵּל צְלוֹתֵהוֹן וּבְעוֹתֵהוֹן דְּכָל בַּיִת
יִשְׂרָאֵל קָדָם אֲבוֹהוֹן דְּבִשְׁמַיָא וְאָמְרוּ אָמֵן:
אָמֵן
יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָא וְחַיִּים טוֹבִים
עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן: אָמֵן
עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה
שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן: אָמֵן

Alenu Leshabeah

L'Alenu è una delle nostre preghiere più antiche, tanto che viene attribuita a Giosuè che l'avrebbe composta al momento dell'attraversamento del Giordano e dell'ingresso degli ebrei in Erez Israel. Per lungo tempo fu parte delle preghiere di Rosh Ha Shanà, poi, in epoca medioevale, per la profondità dei suoi significati fu inserita anche alla conclusione di tutte le tefillot quotidiane.

Nella prima parte si ringrazia il Signore per aver scelto tra tutti il popolo di Israel e se ne proclama l'unicità: "Egli è il nostro Signore e non ve n'è al di fuori di Lui".

Nella seconda parte dominano il tema dell'era messianica, quando scompariranno "gli idoli di legno" ed "i falsi dei", ed il tema del riconoscimento universale di Dio che "sarà Re di tutta la terra".

Cantando questa preghiera innumerevoli martiri salirono sui roghi dell'Inquisizione e morirono riaffermando l'unicità di Dio e la fede assoluta nell'avvento dell'era messianica.

עֲלֵינוּ לְשִׁבְחָהּ לְאֶדוֹן הַכֹּל. לְתֵת גְּדֻלָּהּ
לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שְׁלֵא עֲשָׂנוּ כְּגוֹי הָאָרֶץ.
וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאָרְצוֹת. שְׁלֵא שָׁם
חִלְקֵנוּ כֶּהֱם וְגִרְלָנוּ כְּכֹל הַמּוֹנִים: שֶׁהֵם
מִשְׁתַּחֲוִים לְאֱלִילִים וּמִתְפַּלְלִים אֶל אֵל לֹא
יֹשִׁיעַ: וְאֵנוּ בּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנֵי מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא
נוֹטֵה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אֶרֶץ. וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ
בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְשִׁכְנֵת עִזּוֹ בְּגַבְהֵי מְרוֹמִים:
הוּא יי אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ. אֲמַת מְלַפְנּוּ
וְאֵין זוֹלָתוֹ. כְּפִתּוּב בְּתוֹרָתוֹ: וַיִּדְעַת הַיּוֹם
וְהִשְׁבַּת אֶל לְבַבְךָ כִּי יי הוּא הָאֱלֹהִים
בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:
עַל כֵּן גִּקְוֶה לְךָ יי אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מְהֵרָה
בְּתַפְאֵרַת עֲזָדְךָ לְהַעֲבִיר גְּלוּלֵים מִן הָאָרֶץ.
וְהָאֱלִילִים פְּרוֹת יִפְרֹתוֹן לְתַקֵּן עוֹלָם
בְּמַלְכוּת שִׁדִּי. וְכֹל בְּנֵי בְשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ.
לְהַפְנוֹת אֱלֹהֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אֶרֶץ: יִפְּרוּ וַיִּדְעוּ
כָּל יוֹשְׁבֵי תִבֵּל. כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל בָּרָךְ
תִּשְׁבַּע כָּל לְשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ
וַיִּפְּלוּ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקְרְוּ וַיִּתְּנוּ. וַיִּקְבְּלוּ כָּל־
עוֹל

Lui è il nostro
Dio e non ve ne
è altri al di
fuori di Lui...

מִלְכוּתְךָ. וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם
וָעֵד: כִּי הַמְּלָכוֹת שְׁלֹךְ הִיא. וְלְעוֹלָמֵי עֵד
תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד. כְּפֶתוּב בְּתוֹרָתְךָ. יי יִמְלֹךְ
לְעוֹלָם וָעֵד: וְכָתוּב. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי
אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד:

Il Kaddish che segue viene detto dalle persone che sono nell'anno di lutto per un parente stretto o, in mancanza, dal hazan.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: אָמֵן
בְּעֵלְמָא דִּי בְּרָא כְרַעוּתִיהּ וְיִמְלִיךְ מְלְכוּתִיהּ
בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בְּעֵגְלָא וּבְזִמְנָא קָרִיב וְאָמְרוּ אָמֵן:

Il pubblico risponde:

אָמֵן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמֵי
עֵלְמֵיָא יִתְבָּרַךְ: fin qui
וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר
וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:
אָמֵן לְעֵלְמָא לְעֵלְמָא מְכָל בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמְתָּא דְאָמִירָן בְּעֵלְמָא וְאָמְרוּ
אָמֵן: אָמֵן
יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים
עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן: אָמֵן

Il Kaddish.
vedi nota
introduttiva a
pag. 32

...sia lodato,
glorificato,
innalzato,
portato in alto,
esaltato,
elevato e
celebrato il
Nome del
Santo,
benedetto Egli
sia.

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה
שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן: אָמֵן

Il hazan invita:

בְּרַכּוּ אֶת יְיָ הַמְּבָרָךְ:

Benedite il
Signore degno
di benedizione!

Il pubblico risponde:

בְּרוּךְ יְיָ הַמְּבָרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

Igdal

L'Igdal rappresenta uno dei più prestigiosi contributi degli ebrei romani alla liturgia di tutte le tradizioni ebraiche del mondo. È stato infatti composto nella prima metà del 1300 da Emanuele di Salomone Romano ed è stato inserito da italiani, sefarditi e yemeniti al termine dell'Arvit di Shabbat. Gli ashkenaziti lo cantano invece all'inizio di Shahrit di tutti i giorni. L'inno si basa sui tredici articoli di fede come sono stati enumerati da Maimonide:

- 1- esistenza di Dio;
- 2- unicità di Dio;
- 3- non corporeità di Dio;
- 4- eternità di Dio;
- 5- solo a Dio si può rivolgere preghiera e non necessitiamo di intermediari;
- 6- Dio ci ha inviato i suoi Profeti;
- 7- Mosè è il massimo Profeta;
- 8- la Torà scritta ed orale è stata data a Mosè;
- 9- la Torà non sarà mai in alcun modo modificata;
- 10- Dio conosce le azioni degli uomini;
- 11- Dio premia e punisce;
- 12- Dio invierà il Messia;
- 13- i morti risorgeranno.

יגְדִל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח.
 נִמְצָא וְאִין עֵת אֶל מְצִיאֹתוֹ:
 אֶחָד וְאִין יְחִיד בְּיַחְוָדוֹ.
 נְעֵלָם וְגַם אִין סוּף לְאַחֲדוּתוֹ:
 אִין לוֹ דְמוּת הַגּוֹף וְאִינוּ גּוֹף.
 לֹא נֶעְרֹד אֱלֹיו קְדָשְׁתּוֹ:
 קְדָמוֹן לְכֹל דְּבַר אֲשֶׁר נִבְרָא.
 רֵאשׁוֹן וְאִין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
 הֵנוּ אֲדוֹן עוֹלָם לְכֹל נוֹצֵר.
 יוֹרָה גְדֻלָּתוֹ וּמְלָכוּתוֹ:
 שִׁפְעַנְבוֹאָתוֹ נְתָנוּ אֶל.
 אֲנִישֵׁי סְגוּלָתוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ:
 לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד.
 נִבְיָא וּמְבִישׁ אֶת תְּמוּנָתוֹ:
 תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל.
 עַל יַד נִבְיָאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:
 לֹא יִחְלִיף הָאֵל וְלֹא יִמִּיר.
 דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:
 צוּפָה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ.
 מְבִישׁ לְסוּף דְּבַר בְּקִדְמָתוֹ:
 גּוֹמֵל לְאִישׁ חֶסֶד כְּמַפְעֵלוֹ.
 נוֹתֵן לְרִשְׁעֵי רַע כְּרִשְׁעָתוֹ:

יִשְׁלַח לְקַץ יָמַי מִשִּׁיחֵנוּ.
 לְפָדוֹת מִחַיֵי קֶץ יִשׁוּעָתוֹ:
 מֵתַיִם יַחֲיֶה אֱלֹהֵי בְרוּב חֶסֶדוֹ.
 בְּרוּךְ עָדֵי עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:
 אֱלֹהֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הֵם עֲקָרִים.
 יְסוּד תּוֹרַת מֹשֶׁה וְנִבְוֵאתוֹ:
 מֵתַיִם יַחֲיֶה אֱלֹהֵי בְרוּב חֶסֶדוֹ.
 בְּרוּךְ עָדֵי עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:
 אֱלֹהֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הֵם עֲקָרִים.
 תּוֹרַת מֹשֶׁה אִמְתָּ וְנִבְוֵאתוֹ:

Al Tempio Maggiore di Roma non si dice:

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ. בְּטָרֵם כָּל יָצִיר
 נִבְרָא: לָעַת נַעֲשֶׂה כְּחֶפְצוֹ כָּל. אֲזֵי מְלֶכֶךְ
 שְׁמוֹ נִקְרָא: וְאַחֲרֵי כִכְלוֹת הַכָּל. לְבָדוֹ
 יִמְלוֹךְ נִזְרָא: וְהוּא תִּיהַ וְהוּא הוֹה. וְהוּא יְהִי
 בְּתַפְאֲרָה: וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנַיִ. לְהַמְשִׁילוֹ
 לְהַחְבִּירָה: בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית. וְלוֹ
 הָעוֹז וְהַמְשַׁרָה: וְהוּא אֱלֹהֵי וְחֵי גֵאֲלֵי. וְצוֹר
 חֲבָלֵי בַעַת צָרָה: וְהוּא גָסִי וּמְנוּסִי מִנֶּת
 כּוֹסֵי בְיוֹם אֶקְרָא: בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רוּחִי. בַּעַת
 אֵישָׁן וְאַעִירָה: וְעַם רוּחִי גְוִיתִי. יֵי לִי וְלֹא
 אִירָא:

Nella sua mano
 affiderò la mia
 anima, nel
 sonno e nella
 veglia: e con
 l'anima anche il
 corpo, il
 Signore è con
 me e non ho
 timore.

fin qui.

קדוש

Il Kiddush

Prima della cena festiva si consacra lo Shabbat. Su un calice di vino si recita il brano della creazione del mondo riguardante il Sabato, si benedice il Signore, Creatore del frutto della vite, e lo si ringrazia per aver prescelto il popolo di Israel ed avergli donato lo Shabbat.

Sebbene non valga per uscire d'obbligo, è uso in molte Sinagoghe e tra queste il Tempio Maggiore di Roma, recitarlo al termine dell'Arvit del Sabato. È una reminiscenza storica della funzione che la Sinagoga aveva nei tempi antichi, quando fungeva anche da punto di appoggio per i viandanti ebrei che specialmente il Sabato, interrompendo il viaggio, vi si rifugiavano ed erano accuditi e rifocillati dalla comunità locale.

יום הששי:

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל
 אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
 וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
 עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי
 וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ. כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ
 אֲשֶׁר־בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

Genesis 2:1-3

Il capofamiglia chiede ai presenti di partecipare:

סְבָרֵי מְרַנְּנִים:

Tutti rispondono:

לְחַיִּים:

Per la vita!

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא
פְּרֵי הַגֶּפֶן:**

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָּנוּ. וְשֵׁבֶת קִדְּשׁוֹ
בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ. זְכוֹרֹן לְמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית. תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קִדְּשׁ. זְכוֹר
לְיִצְיַאת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בְּחֶרֶת וְאוֹתָנוּ
קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. וְשֵׁבֶת קִדְּשָׁךְ בְּאַהֲבָה
וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי מְקַדֵּשׁ
הַשֵּׁבֶת. Si beve il vino.**

**בְּרוּךְ יי אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּיוֹם שֵׁבֶת קִדְּשׁ:**